

Novinky zahraniční knihovnické literatury

73. BAR-ILAN, Judit

The Web as an Information Source on Informetrics? : A Content Analysis [Web jako informační zdroj o informetrii? : obsahová analýza] / Judit Bar-Ilan

In: JASIS : J. Amer. Soc. Inform. Sci. - [New York]. - 0002-8231. - 51, č. 5 (2000), s. 432-443. Lit.

Zkoumá se web jako potenciální informační a bibliografický zdroj pro vědce. Systematicky byly shromážděny webovské stránky, v nichž se objevil termín informetrie ("informetrics" nebo "informetric"). Rešerše byla provedena 7. 6. 1998, kdy byl příslušný dotaz předložen šesti největším prohlížečům, resp. prohledávačům na webu (Alta Vista, Excite, Hotbot, Infoseek, Lycos a Northern Light). Bylo třeba spolehnout se na tyto internetovské nástroje, protože pokrývají mnohem větší část webu než služby, které webovské stránky nějakým způsobem klasifikují - například Netfirst, BUBL LINK 5:15 nebo Yahoo!. Prohledávače postupují na základě tzv. free-textového vyhledávání, takže je možné, že existují i další webovské stránky zabývající se informetrií, v nichž se ale hledaná slova explicitně nevyskytují. Zmíněnou rešerši bylo získáno 942 webovských stránek. Z toho v 807 byly zmíněné termíny použity v adekvátním kontextu. Přes 70 % stránek obsahovalo pouze nepřímé informace o tomto tématu ve formě hypertextových spojení a bibliografických odkazů bez anotací. Získané údaje byly utříděny a byly z nich vybrány bibliografické odkazy. Obdobná data byla shromážděna z relevantních komerčních databází (Web of Science, LISA, ISA, INSPEC, OCLC First Search, ABI/INFORM, MathSci, Pascal a CARL's UNCOVER). Z bibliografických odkazů získaných z webovských stránek byly sestaveny seznamy nejproduktivnějších autorů, nejcitovanějších autorů, prací a zdrojů. Ve většině případů byly seznamy získané z webu bohatší než z komerčních databází. Výsledky srovnání ukazují, že web má vynikající předpoklady sloužit jako bibliografická databáze.

74. BAWDEN, David - ROBINSON, Lyn

A distant mirror? : the internet and the printing press [Vzdálené zrcadlo? : internet a tiskařský lis] / David Bawden, Lyn Robinson

In: Aslib Proc. - [London]. - 0001-253X. - 52, č. 2 (2000), s. 51-57. Lit 19.

Srovnává se inovace, jakou znamenal tiskařský lis a tím knihtisk v Evropě v polovině 15. století, s inovací související se zavedením internetu - většinou s odkazy na základní dvousvazkové dílo Elisabeth Eisenstein (Eisenstein, E.L. The printing press as an agent of change. Cambridge : Cambridge University Press, 1979. Eisenstein, E.L. The printing revolution in early modern Europe. Cambridge : Cambridge University Press, 1983). Knihotisk nahradil od 50. let 15. století v Evropě ručně psané knihy a jeho zavedení znamenalo revoluční změnu v kultuře. Nebyl ale zcela novou formou informačního produktu, stavěl na tom, co již existovalo a rozvíjel to: typ písma, katalogizace a používání rejstříků, poznámky pod čarou, křížové odkazy, stránkování arabskými číslicemi, používání obsahů, titulních stránek atd. Mnohé z toho bylo známo již u rukopisů, ale teprve u knihtisku našlo plné uplatnění. Vytváření analogií mezi knihtiskem a internetem (příčemž není sporu o tom, že internet znamená revoluci v informační technice) závisí také na tom, zda si myslíme, že se jedná o nový způsob prezentace tištěného slova, nebo zda na něj budeme pohlížet jako na zcela nové komunikační médium. Krajním názorem pak je myšlenka P. Gilster: "Pohlížím na internet jako na nástroj, který má stejný vliv jako veškerá technika dnes. Nabízí nové možnosti, které musíme brát v úvahu v kontextu neměnné lidské přirozenosti."

75. BEGER, Gabriele

Neue Urheberrechtsgebühr : Urheberrechtsvergütung für Kopienversand [Nové autorské poplatky : autorské odměny za zaslané kopie] / Gabriele Beger

In: nfd : Information - Wissenschaft und Praxis. - [Frankfurt a.M.]. - 1434-4653. - 51, č. 7 (2000), s. 428-430. Lit., pozn.

Změny, ke kterým došlo v oblasti plateb autorských poplatků (odměn) za přímo odeslané kopie autorských děl v německých knihovnách v roce 2000, vycházejí z rozsudku Spolkového soudního dvora z února 1999 a opírají se mj. o ustanovení mezinárodního autorského práva (např. Revidovaná úmluva bernská). Další projednávání této věci se odehrávalo v rámci dohody uzavřené v květnu 2000 mezi Komisí pro tantiémy Stálé konference Ministerstva kultury a Společností na ochranu autorských práv ve slovesném a výtvarném umění. Na základě výše uvedeného soudního rozhodnutí mají autoři nárok na přiměřenou odměnu za zhotovení kopií svých děl. Následné vyjednávání

o výši těchto plateb dospělo k uzavření smlouvy o autorských odměnách za zhotovení a odeslání kopií na základě přímé objednávky uživatelů. Podařilo se dosáhnout určité diferenciacce plateb jak podle kategorií uživatelů (snížení pro žáky, studenty a další občany, kteří se vzdělávají), tak podle typů knihoven (veřejné knihovny, vysoké školy). Smlouva, která má platnost od 1. září 2000 do 31. prosince 2002, též stanovila povinnost veřejných knihoven hlásit počet zhotovených a zaslaných kopií za každé čtvrtletí a také termíny plateb. Významnou součástí článku je výklad předmětu smlouvy a jejího vymezení včetně uvedení konkrétních příkladů týkajících se veřejných knihoven a vysokých škol (jde o problém velkého množství zhotovovaných a prostřednictvím poštovních zásilek, faxů a elektronické pošty odesílaných přímo objednaných kopií studentům v distančním studiu, externím profesorům a spolupracovníkům a také o formy ohlašovací povinnosti v případě kopií zhotovovaných na přímou objednávku uživatele). Text doplněn adresami potřebných úřadů a dalších institucí.

76. Centr naučno-medicinskij informacii : Na puti k meždunarodnomu sotrudničestvu [Středisko vědeckých lékařských informací : na cestě k mezinárodní spolupráci]

In: Nauč. Techn. Bibl. - [Moskva]. - 0130-9765. - č. 5 (2000), s. 65-74.

Sílicí obecná tendence ke sblížení informačních a knihovnických funkcí se projevuje i na oborové úrovni. V roce 1998 ruské zdravotnické knihovny z iniciativy Státní ústřední vědecké zdravotnické knihovny přijaly koncepci kooperace a integrace informačních zdrojů zdravotnických knihoven a výstavby knihovnicko-informačních středisek. Popisuje se Středisko vědeckých zdravotnických informací (CNMI), které vzniklo v roce 1996 v Tomsku při vědecké lékařské knihovně Sibiřské státní lékařské univerzity, a to na základě dohody s knihovnami dalších zdravotnických zařízení Tomska. Byl zpracován model informačního prostředí uživatelů-zdravotníků, což bylo usnadněno zkušenostmi z deset let trvajících fungování sdružení "Medicina" na území města. V jeho rámci spolupracují lékařská univerzita, pět vědeckovýzkumných ústavů Tomského vědeckého centra Sibiřského oddělení Ruské akademie věd, dva vědeckovýzkumné ústavy Ministerstva zdravotnictví Ruské federace, zdravotnická a farmaceutická střední škola a zařízení praktické medicíny. K vyjmenovaným zařízením se připojila knihovna oblastní psychiatrické léčebny. Účelem sdružení je ustavení a fungování CNMI jako koordinační struktury napomáhající lepší organizaci knihovnických a informačních služeb. Konkrétními směry činnosti jsou vytvoření souborného elektronického katalogu fondů knihoven zdravotnických zařízení Tomska, programu tréninkových seminářů, výuka informační komunikace a organizace přístupu ke zdrojům, vytvoření báze plných textů a vlastní webovské stránky, zpracování a realizace programu "Vědecký odkaz vědců v oblasti zdravotnictví". CNMI se stal organizátorem a garantem zapojení této regionální struktury do mezinárodních projektů zejména rusko-americké spolupráce. V článku je dále popsána struktura CNMI a průběh automatizace knihovny lékařské univerzity.

77. EVANS, Terry D. - SMITH, Peter J.

Flexible Delivery in Australia : origins and conceptualisations [Termín "flexible delivery" v Austrálii : původ a pojetí] / Terry D. Evans, Peter J. Smith

In: FID rev. - [Haag]. - 1389-8450. - 1, č. 2-3 (1999), s. 116-120. Lit.

Tématem článku je distanční vzdělávání, resp. ta jeho část či forma, která se nazývá "flexible delivery" (česky snad "pružná výuka"), a to z hlediska terminologického. V úvodu se autoři snaží zmapovat užívání a definice termínů "flexible learning/teaching" a "flexible delivery" v různých typech vzdělávání a v různých institucích australského vzdělávacího systému. Dále je porovnávají se starším pojmem distančního vzdělávání ve dvou sektorech vzdělávání - vyšším a odborném. Rozdílný vývoj v těchto oblastech způsobil odlišnosti v definování pojmu flexible delivery - vždy jde o rozvolnění vazby na čas a místo výuky. V odborném vzdělávání je kladen důraz na to, že klient reguluje obsah, posloupnost úseků a délku trvání programu. Sektor vyššího vzdělávání zdůrazňuje, že univerzitou vytvořené a řízené programy jsou dodávány studentům, kteří pak mohou studovat v čase a místě, které jim vyhovuje.

78. FÓRIŠOVÁ, Marta

Katalógy slovenských historických knižnic vyvezených z územia Slovenska [Katalogy slovenských historických knihoven vyvezených z území Slovenska] / Marta Fórišová

In: Kniž. Inform. - [Martin]. - 1210-096X. - 32, č. 7-8 (2000), s. 248-257.

Příspěvek je napsán na základě výzkumu archivního materiálu v Univerzitní knihovně (Egyetemi Könyvtár) v Budapešti a popisuje výsledky studia katalogů historických knihoven vyvezených z území Slovenska ve druhé polovině 18. století - jedná se o více než 29 tisíc knih z převážně jezuitských knihoven, které se v letech 1782-83 staly součástí knihovny právě založené Budínské univerzity. Konkrétně šlo o knihovny na území Bratislavy, Pezinku, Košic, Komárna, Prešova, Leopoldova, Levoče, Banské Bystrice, Rožňavy, Spišského Podhradí, Banské Štiavnice, Žiliny, Skalice, Trenčína, Turce, Trnavy, Liptovského Mikuláše a Červeného Kláštora. Autorka uvádí typovou, tematickou a jazykovou strukturu vyvezených fondů, postup, jakým byly po převozu do Budína zkatalogizovány, a popisuje samotné svazkové katalogy, způsob výběru knih pro vývoz a etapy selekce. Co se týká jazykové struktury

vybraných souborů, převládala samozřejmě latina; pro nás je zajímavé zastoupení knih v tzv. slovakizované češtině (tiskárny v Žilině, Trenčíně a ve Skalici) a knih z českých tiskáren. Autorka podtrhává dobrý stav, přehlednost a čitelnost budínských katalogů. Zdůrazňuje naléhavost studia katalogů konkrétních historických knihoven (včetně soupisů vyvezených knih) vůbec, neboť jde o cenné údaje o dobové vzdělanosti a čtenářství, o čtenářských preferencích atd., které doplňují a pomáhají vytvářet komplexní obraz o dějinách knižní kultury kterékoli země.

79. GIANNASI, Maria Julia - BERBEL, Neusi Aparecida Navas
Distance-Learning for Information Professionals via the Internet [Distanční studium prostřednictvím internetu určené informačním pracovníkům] / Maria Julia Giannasi, Neusi Aparecida Navas Berbel
In: FID Rev. - [Haag]. - 1389-8450. - 1, č. 2-3 (1999), s. 88-92. Lit. 14.
Článek informuje o brazilském projektu, který se snažil ukázat možnosti rozvíjení rozumových schopností a kritického myšlení v kurzech distančního studia prostřednictvím internetu. V úvodu autorky rozebírají vliv, který má vytváření informační společnosti na některá povolání. Dále se soustřeďují na informační sektor (tj. neomezují se na knihovníky) a na roli celoživotního vzdělávání. Počítače a moderní komunikační prostředky umožňují vytvářet novou dimenzi distančního vzdělávání. Nové technologie mohou překonat oddělení studentů a učitelů v čase a prostoru (např. využití videokonferencí). Na distanční vzdělávání po internetu byl zaměřen projekt distančního vzdělávání v Brazílii. Autorky uvádějí některé metodologické i konkrétní závěry týkající se organizace studia, hodnocení atd., které z projektu vplynuly.
80. GORČAKOV, V.V.
Infosfera - novaja sreda obrazovanija [Infosféra - nové prostředí pro vzdělávání] / V.V. Gorčakov
In: Nauč. Techn. Bibl. - [Moskva]. - 0130-9765. - č. 4 (1999), s. 60-66.
Rusko překonává na cestě ke znalostní společnosti specifické těžkosti, jejichž kořeny sahají do sovětského období, kdy byl přísně kontrolován přístup ke komunikačním a informačním prostředkům. Přetrvává nedůvěra administrativy k těmto prostředkům jako ke kanálu možného úniku tajných nebo jen prostě užitečných informací, je malá zkušenost v oblasti fungování světového informačního trhu, finanční těžkosti. V celém světě se přitom znalosti a informace stávají strategickým zdrojem, informace je první potřebou trhu a konkurenceschopnosti. Rozšíření informačních technologií má i důležitý aspekt humanitní. Vstup do globální informační společnosti předpokládá cílevědomé zvýšení úrovně informační kultury. Autor informační kulturu charakterizuje jako nový směr, který vznikl v procesu formování infosféry (tu pak definuje jako součást noosféry a jako nové univerzální intelektuální informační prostředí, které je vytvářeno propojením globálních telekomunikačních sítí a intelektuálních počítačových systémů). Jednou z cest zvýšení informační kultury je podpora přístupu ke znalostem prostřednictvím středního a vysokého školství. Tradiční struktura vzdělávání je však vstupem informační reality pozměňována, ne-li ohrožována (dostupnost alternativních struktur, oslabování tradiční úlohy univerzit jako "shromažďovatele" vědomostí, levnější výuka v případě mnohonásobného využití jednou vytvořených elektronických výukových programů). Objevují se modely virtuálních vzdělávacích zařízení, lidé již nemusí chodit za znalostmi - naopak znalosti přicházejí za lidmi atd. Při stále rychlejší rozvoji vědy však zároveň roste důležitost expertů, kteří nedovolí lidstvem shromážděné znalosti zaplevelit pseudovědeckým balastem - společnost tuto funkci spíše svěří univerzitním odborníkům než počítačovým guru...
81. GOVER, Harvey - CASPERS, Jean
Key Concepts in the Association of College and Research Libraries (ACRL) : guidelines for Distance Learning Library Services [Klíčové koncepce ve Sdružení vysokoškolských a vědeckých knihoven (ACRL) : směrnice pro služby knihoven dálkovému vzdělávání] / Harvey Gover, Jean Caspers
In: FID Rev. - [Haag]. - 1389-8450. - 1, č. 2-3 (1999), s. 50-52.
Článek informuje o nové směrnici týkající se služeb vysokoškolských a vědeckých knihoven pro dálkové vzdělávání, kterou zpracovala sekce pro distanční vzdělávání ACRL (ACRL - Association of College and Research Libraries - je součástí American Library Association a sdružuje knihovny a knihovníky v USA i ve světě, kteří slouží vysokým školám; v jejím rámci působí DLS - Distance Learning Section). Směrnice přebírá mnohé z dřívější verze z roku 1990. Z nového je důležité např. přizpůsobení se tomu, že roste počet škol, které nemají vlastní areál, kampus. Jejich existenci reprezentuje počítačové centrum a zaměstnanci. Směrnice nově řeší také služby knihoven těchto "virtuálních" škol - například, jak poskytovat referenční služby bez toho, aby se student dostavil k pultu, bibliografické a informační služby založené na využití počítačů, spolehlivý a bezpečný přístup do sítí včetně internetu, rychlé dodávání dokumentů, otevírací dobu apod.

82. KITO, Junko

Le Kansai-Kan : Un second bâtiment pour la Bibliothèque nationale de la Diète du Japon [Kansai-Kan : druhá budova pro Národní a parlamentní knihovnu Japonska] / Junko Kito

In: Bull. Bibl. France. - [Paris]. - 0006-2006. - 44, č. 6 (1999), s. 72-75.

Národní a parlamentní knihovna Japonska zahájila v roce 1998 výstavbu nové budovy, která má být dokončena v roce 2002. Její provizorní název je Kansai-Kan - staví se v Ósace ve vědeckém a univerzitním městečku Kansai. Bude tak vzdálena 500 km od vlastního sídla národní knihovny v Tokiu. Kansai-Kan má pomoci vyřešit některé její problémy, především nedostatek skladovacích prostor, zavést nové druhy služeb v souladu s rozvojem informačních technologií, organizovat spolupráci mezi knihovnami, rozvinout program výzkumu a vývoje, vzdělávací program pro knihovníky a pracovníky informačních služeb, být střediskem souborného katalogu veřejných knihoven, střediskem meziknihovnických služeb a samozřejmě poskytovat služby v aglomeraci, která je druhou nejvýznamnější urbanistickou a průmyslovou zónou Japonska. V Kansai-Kan má být vytvořeno také dokumentační středisko o Asii. Rozhodnutí o výstavbě a přípravné práce spadají do začátku 80. let. Architektonickou soutěž vyhrál v roce 1996 nezávislý japonský architekt Fumio Toki, mj. autor několika již realizovaných knihoven (např. ústřední městské knihovny v Tokiu). Jeho návrh předpokládá v konečné etapě budovu o celkové užité ploše 165 000 m² (kapacita skladů - 20 milionů svazků). Autor článku dále podrobněji popisuje koncepci nové knihovny v porovnání s aktuální podobou Národní a parlamentní knihovny Japonska. Zajímavé je rozdělení fondů a úkolů těchto dvou knihovnických center. Stávající knihovna v Tokiu se má v budoucnu soustředit na svoji funkci parlamentní a vládní knihovny a na funkci referenční knihovny pro nejširší veřejnost. Efektivní řízení knihovny jako celku sestávajícího ze dvou geograficky značně vzdálených součástí předpokládá maximální elektronizaci (uživatel by neměl pocítit fakt rozdělení fondu na dvě části). V závěru článku je poznámka o záměru národní knihovny otevřít v roce 2000 Mezinárodní knihovnu dětské literatury, čímž by počet sídel knihovny ještě o jedno vzrostl.

83. KOLLÁROVÁ, Ivona

Ako vytvorit' katalog katalogov historických knižnic? [Jak vytvořit katalog katalogů historických knihoven?] / Ivona Kollárová

In: Kniž. Inform. - [Martin]. - 1210-096X. - 32, č. 7-8 (2000), s. 245-248.

Analytický a koncepční příspěvek o tvorbě databází katalogů historických knihoven na Slovensku (struktura, metodika, údaje týkající se katalogů, knihoven, archivních pramenů atd.). Soupisy dochovaných dobových katalogů historických knihoven jsou důležitou pomůckou při studiu knižní kultury, knihoven, společenské funkce knihy, mj. též důležitým zdrojem informací pro výzkum vývozu historických knihoven z území Slovenska. Pro tyto účely není dostatečná pasportizace historických knihovnických fondů, neboť ta je obvykle jen holým konstatováním současného stavu knihoven, resp. jejich dochovaných torz - bez informací o svezech, převozech, darech, nákupech, aukcích atd. První soupis katalogů vytvořili ve Slovenské národní knihovně před několika desetiletími. Aktualizace takového soupisu a jeho konverze do elektronické podoby je potřebná. V souvislosti s koncipováním konkrétního postupu se pak vynořuje řada otázek, na něž je třeba odpovědět před samotným vytvářením metodiky: co bude cílem této databáze, bude-li možné či účelné směřovat k metodické a systémové univerzálnosti, ke kooperaci na nadnárodní úrovni, k systémovému sjednocení s metodami a prostředím, v němž vznikají na Slovensku produkty retrospektivní bibliografie (ISBD(A), UNIMARC), je-li možné v případě soupisu katalogů hovořit o "bibliografických údajích" atd. Půjde zřejmě o pragmatický přístup k tvorbě metadat, přičemž je třeba navrhnout, jaké údaje budou sloužit pro popis katalogů, které z těchto údajů mohou být selekčními a které by měly být kompatibilní s národním systémem autorit atd. Autorka dále popisuje základní schéma metadat, které již je využíváno v první fázi tvorby databáze, naznačuje směr, jakým je třeba se ubírat v případě softvéru a vyjadřuje se k problému personálního zabezpečení úkolu.

84. KRAFT, Jürgen

Ziehen an einem Strang : Bibliotheksförderung im Land Brandenburg [Táhnou za jeden provaz : rozvoj knihoven v Braniborsku] / Jürgen Kraft

In: Buch. Bibl. - [Bad Honnef]. - 0340-0301. - 51, č. 4 (1999), s. 224-226.

Článek se zaměřuje na zásady řízení a financování sítě veřejných knihoven německé spolkové země Braniborsko. Větší pozornost je věnována zdrojům a rozdělování financí vzhledem k silnému kolísání objemu finančních prostředků v průběhu 90. let. Do roku 1994 byly ještě k dispozici zdroje z kulturního programu pro infrastrukturu SRN, v roce 1995 pak např. investice mohly být podporovány pouze z malého zbytkového obnosu, protože zemský sněm zákonem o financování obcí převedl odpovídající prostředky na okresy a země už nemohla poskytovat žádné finance pro podporu knihoven. Tato situace si vbrzku vyžádala změnu politiky ve smyslu přepracování seznamu příjemců zemských financí (podpora nákupu fondů nyní směřuje do velkých městských a regionálních knihoven, které mají doplňovací funkci, a do pojízdných knihoven) a změny priorit (byly-li do roku 1994 podporovány vedle doplňování fondů ještě výstavba, rekonstrukce a vybavení a v jednom období dokonce osobní a provozní náklady,

od roku 1995 jsou do programu dotací zahrnuty jen fondy a automatizace knihoven, jejich napojení na internetovou síť, zřízení multimediálních učeben, MVS, sdružování knihoven za účelem tvorby elektronických databází atd.). I za obtížnější finanční situace je tak možno realizovat projekty rozvoje knihovnických služeb. Zásahu na tom má i těsná spolupráce zemského ministerstva pro vědu, výzkum a kulturu se zemskou správou veřejných knihoven. V závěru je uveden přehled úkolů, které ministerstvo uložilo zemské správě veřejných knihoven, a ocenění podpory ze strany zemské pobočky Německého svazu knihoven.

85. KÜBLER, Hans-Dieter

Mann und Buch - ein Widerspruch? : Erkenntnisse aus der Leseforschung über ein weithin unbeachtetes Thema [Muž a kniha - jde to k sobě? : poznatky z průzkumu četby v málo sledované oblasti] / Hans-Dieter Kübler
In: Buch. Bibl. - [Bad Honnef]. - 0340-0301. - 51, č. 7-8 (1999), s. 468-475. Lit. 24.

Přednáška na konferenci Spolku evangelických knihoven Vestfálska v březnu 1999 podává v první části přehled průzkumů četby obyvatelstva SRN, které byly provedeny v 90. letech. Dále analyzuje tři hlavní, obsáhlejší průzkumy týkající se rozdílů mezi muži a ženami v intenzitě a charakteru četby knih (zminěna i jiná média). Podrobně jsou porovnány závěry těchto výzkumů, které se v mnoha ukazatelích liší. Většina však zjišťuje, že ženy čtou víc, jinak, něco jiného a z jiných důvodů, a že v průběhu zhruba padesáti let celkově klesá intenzita četby a kniha ztrácí pro německého občana přitažlivost, a to nikoli jen vlivem rozmachu a oblíbenosti jiných médií. Poslední třetina stati analyzuje závislost vztahu ke knize a četbě na výchově a prostředí v rodině, na přirozených rozdílech chování a zájmů chlapců a dívek a v neposlední řadě na tom, jaké jsou postoje soudobé společnosti ke knize a literatuře.

86. LANDONI, Monica - BELL, Steven

Information retrieval techniques for evaluating search engines : a critical overview [Techniky vyhledávání informací pro hodnocení prohledávačů : kritický přehled] / Monica Landoni, Steven Bell
In: Aslib Proc. - [London]. - 0001-253X. - 52, č. 3 (2000), s. 124-129. Lit. 15.

Cílem autorů je přispět k určité formě spolupráce mezi dvěma skupinami odborníků: těmi, kteří se zabývají klasickými technikami vyhledávání informací, a těmi, kteří se zaměřují na prohledávání webovských stránek. Dnes již nelze považovat za adekvátní klasické techniky hodnocení způsobů vyhledávání informací. Uvádějí se některé alternativní přístupy z posledních let jako odpověď na tuto krizi. Zvláště chaotická je situace v hodnocení webovských prohledávačů. Zde se autoři pokoušejí stanovit pokyny pro jejich hodnocení. Patří k nim rozhodnutí, pro koho máme vyhledávat, co a proč; stanovení vybraných kritérií a strategie (která z kritérií a jaké jejich kombinace splní cíle informačního průzkumu); dalším krokem je analýza zvoleného prohledávače, provedení experimentu s použitím předchozích kroků a analýza výsledků. Dochází se k závěru, že spolupráce komunit používajících techniky vyhledávání informací a webovských prohlížečů bude v budoucnu nutná. Přitom "webovské" komunity by pomohly zkušenosti z interaktivního vyhledávání informací. Zároveň by mohla webovská komunita poskytnout užitečnou radu a příklady toho, jak se vypořádat s nestandardními textovými sbírkami. Přitom jsou si autoři vědomi toho, že sama tato spolupráce všechny problémy nevyřeší.

87. MUET, Florence

Services et revues électroniques dans l'enseignement supérieur : Synthèse de quelques enquêtes récentes sur les usages [Elektronické služby a časopisy ve vysokém školství : syntéza výsledků několika nedávných šetření o jejich využívání] / Florence Muet

In: Bull. Bibl. France. - [Paris]. - 0006-2006. - 44, č. 5 (1999), s. 18-23. Lit. 15.

Porovnání výsledků několika studií zabývajících se současným stavem využívání elektronických služeb a zdrojů především ve vědeckém a univerzitním prostředí (se zaměřením na reálné uživatelské chování a na vyhodnocení příčin různého stupně využití těchto služeb a zdrojů). Studie byly provedeny v USA (Campus Computing Survey), ve Francii (ankety zadané Ministerstvem školství), v Kanadě (studie provedené ve dvou velkých univerzitách), v Holandsku (anketa realizovaná na vzorku tisícovky studentů, vyučujících a vědců), ve Velké Británii (závěry experimentálního projektu online přístupu k vědeckým časopisům SUPERJOURNAL); další údaje pro srovnání pocházejí ze staršího projektu společnosti Elsevier nazvaného TULIP a provedeného v 9 velkých amerických univerzitách (The University Licensing Programme - jednalo se o elektronický přístup k cca 80 vědeckým časopisům). Výsledky srovnání jednotlivých studií jsou popsány v následujících okruzích: rostoucí využívání informačních technologií a sítí, převaha využívání "kolektivní" infrastruktury (tj. počítačů a sítí přístupných ve školách, univerzitách a knihovnách), rozdíly ve využívání mezi vyučujícími a studenty, masivní využívání elektronické pošty (následované vzdálenými databázemi a teprve pak účastí v diskusních fórech), slabší využívání internetu pro vyhledávání dokumentů (v internetu je stále preferována jeho funkce komunikační, z bibliografických zdrojů vedou online databáze, pak OPAC, minimální je využití plných textů; elektronické zdroje jsou považovány za doplňkové k tradičním zdrojům), rozdíly ve využití nových zdrojů a médií podle disciplín, očekávání a informační chování uživatelů elektronických časopisů. Analyzované studie se zabývají oblastí, která se permanentně vyvíjí, už tak je však zřejmé, že bude potřeba velkého úsilí, aby byl internet více využíván jako globální dokumentový

zdroj, a že knihovny budou mít důležitou úlohu při integraci tohoto dokumentového potenciálu do vzdělávání a výzkumu.

88. NIJHOFF, Michiel

Museum libraries : from hidden treasures to treasured information centres [Knihovny muzeí : od skrytých pokladů k cenným informačním centrům] / Michiel Nijhoff

In: INSPEL : Int. J. Spec. Libr. - [Berlin]. - 0019-0217. - 33, č. 1 (1999), s. 29-34.

Příspěvek přednesený na odborném semináři sekce knihoven umění IFLA v srpnu 1998 podává přehled o fondech, automatizovaných sítích a službách nizozemských knihoven a muzeí specializovaných na historii umění. Jsou jmenovány hlavní z nich, např. největší vědecká knihovna v daném oboru při Královské knihovně v Haagu, rozsáhlá knihovna Říšského muzea umění (The Rijksmuseum) v Amsterdamu a knihovna muzea Boijmans Van Beuningen v Rotterdamu, kde autor příspěvku pracuje. Informace o této knihovně jsou podrobnější, s důrazem na unikátní zvláštní fond surrealismu, především knih a periodik z let 1920 až 1950, s přehledem aktivit ve prospěch uživatelů a veřejnosti a perspektiv rozvoje (retrospektivní katalogizace fondů, širší zpřístupnění studentům a specialistům). Stručně jsou popsány hlavní platformy, na nichž se rozvíjí spolupráce knihoven v oblasti umění: středisko pro automatizaci knihoven PICA a OKBN (Overleg Kunsthistorische Bibliotheken Nederland - Spolek knihoven umění). Autor upozorňuje také na měnící se úlohu knihoven v muzeích umění, které jsou konfrontovány se stále stoupajícím počtem uživatelů. Důvodem tohoto růstu je v Nizozemsku snižování rozpočtů vysokoškolských knihoven na akvizici na jedné a růst účastníků postgraduálního vzdělávání na druhé straně, a také extrémně vysoká pracovní mobilita.

89. PARK, Soyeon

Usability, User Preferences, Effectiveness, and User Behaviors When Searching Individual and Integrated Full-Text Databases : Implications for Digital Libraries [Použitelnost samostatných a integrovaných plnotextových databází, uživatelské preference, efektivita a chování uživatelů : důsledky pro digitální knihovny] / Soyeon Park

In: JASIS : J. Amer. Soc. Inform. Sci. - [New York]. - 0002-8231. - 51, č. 5 (2000), s. 456-468. Lit.

V typické digitální knihovně si uživatelé vybírají "správnou" databázi z mnoha různých informačních zdrojů a pracují vždy s jednou databází. Pak před nimi vyvstane problém, jak provedenou práci využít při práci s další databází, a nakonec - když využili všech databází, s nimiž potřebovali pracovat - jak integrovat výsledky získané ze všech těchto odlišných databází. To je základní problém v prostředí digitální knihovny: jak podporovat efektivní interakci uživatelů s heterogenními a distribuovanými informačními zdroji. V popisované studii se porovnávala použitelnost databází, uživatelské preference, efektivita, chování uživatelů při vyhledávání v systémech, které umožňují interakci s několika databázemi prostřednictvím společného rozhraní (common interface), jako by to byla jedna integrovaná interakce, a to v experimentu v prostředí TREC (Text Retrieval Conference) a s využitím systému HERMES jako společného rozhraní a systému HERA jako příkladu integrovaného rozhraní. Z 28 zkoumaných subjektů (dobrovolníků) větší množství preferovalo společné rozhraní před integrovaným, zejména proto, že mohli mít větší kontrolu při volbě databáze. Subjekty byly také spokojenější s výsledky získanými při práci se společným rozhraním atd. Výsledky ukazují na to, že všeobecně přijímaný předpoklad (týkající se vyhledávání informací) o tom, že integrovaná interakce předčí jiné interakce, musí být revidován; dále na to, že je důležité umožnit uživatelům větší kontrolu při práci v distribuovaném prostředí; pro účely digitální knihovny je důležité charakterizovat různé databáze (jde o podporu volby integrace uživatelem); na to, že někteří uživatelé preferují možnost kontroly a přitom jsou stále pro to, aby výsledky byly spojeny dohromady. Zdůrazňuje se potřeba dalšího výzkumu z toho důvodu, že většina studií tohoto druhu se při zkoumání problému soustředila na technickou stránku a na otázky výkonnosti, nikoli na problémy interakce.

90. PEROL-ISAACSON, Dominique - LAMY-FAURE, Catherine - SABATIER, Isabelle

Entre tradition et innovation : Les pratiques des chercheurs en économie/gestion [Mezi tradicí a inovací : informační chování vědců zabývajících se ekonomikou a řízením] / Dominique Perol-Isaacson, Catherine Lamy-Faure, Isabelle Sabatier

In: Bull. Bibl. France. - [Paris]. - 0006-2006. - 44, č. 5 (1999), s. 35-39.

Autorky představují vědeckou knihovnu pařížské univerzity Paris-Dauphine a především pak informační chování vědeckých pracovníků z oblasti ekonomie a řízení. Z analýzy každodenní praxe vědecké práce vyplývá: při vyhledávání primárních textů dávají vědci přednost tradičním papírovým zdrojům, zvláště se to týká okruhu základních časopisů v oblasti výzkumu, kterou soustavně sledují; využívání plných textů na elektronických nosičích je vnímáno jako rozšíření dokumentové nabídky knihovny; virtuální knihovna je chápána jako "prodloužení" tradiční knihovny; online vyhledávání má mezi vědci větší popularitu než využívání CD-ROM (ty jsou považovány za produkty určené spíše studentům a navíc hůře manipulovatelné). Autorky formulují důvody, které problematizují využívání bibliografických databází, ať již jsou zpřístupňovány online nebo na CD-ROM: excerpovaná literatura je téměř výhradně anglosaského původu, retrospektiva není příliš hluboká (vědci zdůrazňují, že u mladých

doktorandů, kteří se orientují výhradně na internet či online databáze, se objevuje závažná neznalost vědeckých publikací z 60. a 70. let) atd. Dotýkají se také problému dostupnosti šedé literatury, sborníků z kolokvií a numerických údajů (makroekonomické statistiky, burzovní a bankovní údaje, účetní údaje podniků - tato oblast je již výhradně doménou elektronických nosičů, pro univerzitní knihovny však jejich zpřístupnění představuje velkou finanční zátěž). Autorky rekapituluji funkce, které by vědecká knihovna měla rozvíjet na základě poznatků získaných z podobných analýz: sledování vývoje technologií a produktů, nabídka online produktů k testování, vyhodnocování internetových sitů, programy řízení osobních bibliografií a digitalizovaných dokumentů - s cílem dodat každému vědci co nejrychleji informaci personalizovanou a pertinentní. Informační zdroje zmíněné v textu: Advances in, Research in, Journal of Economic Literature (resp. CD-ROM Econlit), ABI-Inform, Business Periodicals on Disc, ProQuest Direct, Dissertation Abstracts, DataStream.

91. PETERMANEC, Zdenka

Avtorske pravice za knjižnično gradivo posebne vrste [Autorské právo a speciální knihovní dokumenty] / Zdenka Petermanec

In: Knjižnica. - [Ljubljana]. - 0023-2424. - 43, č. 1 (1999), s. 51-74. Lit. 15, příl.

Článek přibližuje snahu knihoven o dosažení vyváženého stavu mezi autorským právem Slovinska a mezinárodními doporučeními (IFLA, EU), respektováním autorského práva na jedné straně a naplňováním práva občanů na informace na straně druhé. Autorské právo se ve Slovinsku řídí zákonem o autorských a příbuzných právech, který zabezpečuje práva autora k dílu i v případě zhotovování rozmnoženin těchto děl v knihovnách. Knihovněm je např. povoleno zhotovit pouze 3 kopie již vydaného konkrétního autorského díla, rozmnožování autorských děl pro osobní potřebu uživatele je omezeno (nesmí se okopírovat např. celá kniha, pokud od jejího vydání neuplynula doba dvou let, z časopisu je možno zhotovit kopii pouze jednoho článku, z monografií a souborných děl je povoleno okopírovat pouze 5 % z celkového počtu stránek atd.). S cílem zjistit, jaká je praxe v případě odborných prací, které jsou výsledkem studia, postgraduální a doktorandské přípravy, byla fakultní knihovnou Univerzity v Mariboru provedena anketa ve slovinských vysokých školách a univerzitách (šlo navíc též o zjištění, jaké jsou formy jejich akvizice, ukládání, dostupnost, využívání zájemci z řad studentů, kopírování atd.). Většina z 39 zúčastněných vysokoškolských knihoven v anketě deklaruje, že pracují s těmito speciálními dokumenty a zpřístupňují je zájemcům. Uvedeno srovnání se stavem ve vybraných univerzitách v SRN (Bayreuth) a Velké Británii (Oxford). Přílohu článku tvoří ukázka tiskopisu žádanky o zhotovení kopie dokumentů z knihovních fondů pro osobní potřebu uživatele.

92. SARKISSIAN, D.B. - NESTEROV, O.P.

Russian state policy regarding information support for science, technology and education [Ruská státní politika v informačním zajišťování vědy, techniky a vzdělávání] / D.B. Sarkissian, O.P. Nesterov

In: FID Rev. - [Haag]. - 1389-8450. - 1, č. 1 (1999), s. 49-53.

Dva vedoucí pracovníci Všeruského ústavu vědeckých a technických informací (VINITI) seznamují se zákony, které vyšly v Rusku v oblasti VTI v uplynulých letech, zejména s usnesením z roku 1997 "O zajišťování státního systému VTI". O tomto systému, známém v Rusku pod zkratkou GSNTI (Gosudarstvennaja sistema naučnoj i techničeskoj informacii), jeho organizaci, složkách, úkolech a VINITI jako jeho vedoucí institucí je dána podrobná informace. Připomenuty problémy vytváření informační infrastruktury v Rusku, např. komunikace elektronickou poštou, budování databází a zajištění online přístupu k národním a zahraničním databázím. V oblasti školství a vzdělávání jde hlavně o zavádění informačních technologií, výcvik pedagogů v jejich využívání, rozšíření přístupu k internetu a dobudování systému distančního studia (existuje Federální program rozvoje jednotného systému distančního vzdělávání). Autoři zdůrazňují snahu Ruska integrovat svoje informační a vzdělávací systémy do mezinárodního informačního prostředí, spolupráci VINITI s četnými zahraničními institucemi a přínos informačních projektů rozpracovaných v Rusku pro globální informační a telekomunikační systémy (program UNESCO-UNIDO-Russia: World Technological University, program DESCOP - Distance Education in a New Environment).

93. SMIRAGLIA, Richard P. - LEAZER, Gregory H.

Derivative Bibliographic Relationships : The Work Relationship in a Global Bibliographic Database [Odvozené bibliografické vztahy : pracovní vztah v globální bibliografické databázi] / Richard P. Smiraglia, Gregory H. Leazer

In: JASIS : J. Amer. Soc. Inform. Sci. - [New York]. - 0002-8231. - 50, č. 6 (1999), s. 493-504. Lit.

Výzkum bibliografických vztahů všeobecně a odvozených (derivativních) bibliografických vztahů zvláště je stále ve fázi explanatorní. Příspěvek k rozvoji kontroly bibliografických prací předpokládá důkladné pochopení jejich podstaty, k němuž může vést konstituování tzv. bibliografických rodin. Těmi se míní množina příbuzných bibliografických prací, které jsou nějakým způsobem odvozeny od "základního díla" (progenitora). Uvádí se taxonomie derivativních vztahů podle Smiraglii (od souběžného vydání, dalších vydání, překladů, úprav a výtahů

po zvukovou či vizuální prezentaci). Smiraglioova pozorování frekvence a rozsahu derivativního vztahu a bibliografických rodin jsou aplikována na globální bibliografickou databázi OCLC WorldCat (zkoumá se podíl prací, které jsou členy bibliografických rodin, velikost každé rodiny, bibliografické charakteristiky, které mohou být asociovány s existencí nebo rozsahem odvozených bibliografických vztahů, frekvence, s níž se objevuje každý druh vztahu, a komplexita bibliografických rodin). Například jádro "bibliografické populace" amerických akademických a vědeckých knihoven tvoří práce (rodiny prací) podobného charakteru: 2/3 prací jsou v angličtině, 1/2 pochází ze Spojených států, 2/3 vznikly po roce 1960 atd. Zdá se také, že velikost bibliografické rodiny má vztah k její oblíbenosti. Většina bibliografických rodin se konstituuje brzy po vydání progenitora atd.

94. STEVENSON, Iain

"The liveliest of corpses": trends and challenges for the future in the book publishing industry ["Nejživější mrtvolky"] : Trendy a výzvy pro budoucnost knižního vydavatelského průmyslu / Iain Stevenson

In: *Aslib Proc.* - [London]. - 0001-253X. - 52, č. 4 (2000), s. 133-137. Lit. 3.

Uvádí se přehled očekávaných a skutečných hrozeb knižnímu vydavatelskému průmyslu vyplývajících z elektronického uchování, správy a šíření informací. Všeobecně se připouští, že nikdy v dějinách nebyl vydavatelský průmysl pod takovou hrozbou okamžitého a úplného "vyhubení" jako nyní. Je pravda, že knihy byly již dříve ohrožovány filmem, rozhlasem, televizí a přežily a že dokonce tato média přispěla k rozvoji knih (televizní seriály vycházející knižně, scénáře filmů a divadelních her apod.). Dnes umožňuje internet a jeho grafická složka - webovské stránky - téměř neustálý přístup k informacím. Je ale také pravda, že vydavatelský průmysl je orientován obsahově, nikoli technicky (jde o to, co se vydává, nikoli na jakých "strojích"). Vždy byl poněkud izolován od technického rozvoje a jeho nejhorších dopadů tím, že se soustředil na uchování kvality a na důvěryhodnost informací, které poskytuje. Na druhou stranu musí v současné době čelit dalším významným hrozbám, jako jsou globalizace (budování nadnárodních vydavatelských korporací, které povede ke zhroucení tradičního územního dělení sfér), ochrana duševního vlastnictví, technický vývoj (např. tisk knihy na počkání) a knižní distribuce a prodej (moderní knihkupectví napojená na internet a často sloužící zároveň jako kavárna či bar). Tištěné slovo se jistě změní tváří v tvář elektronice, ale spolehlivá předpověď praví, že dědicové Gutenberga a Caxtona se mohou těšit na jeho další tisíciletí.

95. TYGAR, J.D. - WHITTEN, Alma

Why isn't the Internet secure yet? [Proč ještě není internet bezpečný?] / J.D. Tygar, Alma Whitten

In: *Aslib Proc.* - [London]. - 0001-253X. - 52, č. 3 (2000), s. 93-97. Lit. 1.

Futurologové nám slibují, že internet bude brzy hlavním prostředkem komunikace, řízení, zábavy, obchodu a vzdělání. Lidé na celém světě budou spojeni v jedné, snadno použitelné univerzální síti, která přinese novou renesanci demokracie a velkého toku poznání. Tyto předpovědi reflektují určitý stupeň technického optimismu - zlatý věk internetu nastane teprve tehdy, až bude internet bezpečný. Vědci pracují na bezpečnosti sítí již 30 let a vymysleli řadu nových účinných metod: techniky kryptografie chránící informace, které jsou přenášeny nebo uchovávány v nějakém distribuovaném systému; techniky pro kontrolu přístupu k síti, které umožňují vlastníkům informací přesně určit, kdo může mít k těmto informacím přístup; techniky umožňující elektronický obchod, které dovolují držitelům práv k duševnímu vlastnictví požadovat poplatky za přístup k informacím, jichž jsou autory; techniky pro ochranu informačního prostředí umožňující bezpečný přenos kódů. Přesto internet dosud bezpečný není (a autoři vážají kladně odpovědět na otázku, zda za deset let bude bezpečnější než dnes). Zásadní problém tkví v obtížné použitelnosti bezpečnostních technik. Navíc se uživatelé informací musí naučit být zodpovědní za svoji vlastní bezpečnost na síti. Nejmocnější zbraní v arzenálu bezpečnostních pomůcek je kryptografie. Může zabezpečit přenos informací, ochranu smluv, soukromých dat i potvrdit integritu informací. Potíž je ale v tom, že lidé nevědí, jak ji používat. Bezpečnostní techniky musí být jednoduché a jasné a sem bude směřovat i tlak veřejnosti.

96. WEHNERT, Karl-Ernst

Herzstück des Juridicums : Neue Zweigbibliothek Rechtswissenschaft an der Martin-Luther-Universität Halle-Wittenberg [Srdce Juridica, nové budovy právnické fakulty : nová právnická knihovna Univerzity M. Luthera v Halle-Wittenbergu] / Karl-Ernst Wehnert

In: *Buch. Bibl.* - [Bad Honnef]. - 0340-0301. - 51, č. 5 (1999), s. 326-329.

Ředitel knihovny, která je pobočkou Univerzity a Zemské knihovny Saska-Anhaltska, seznamuje s výstavbou a řešením prostorů nové budovy právnické fakulty a její knihovny v Halle, v areálu zvaném Juridicum (výstavba probíhala v letech 1997-98). Provádí čtenáře knihovnou od přízemní vstupní haly, z níž vede široká chodba (sloužící zároveň jako výstavní prostor) k výpůjčnímu protokolu, informační službě a službě dozoru, dále přes jednotlivá terasovitě ustupující podlaží "zavěšená" uvnitř skleněného kvádrů, na nichž jsou situována pracovní místa uživatelů a věcně roztríděné knižní fondy ve volném výběru. Užitná plocha knihovny představuje 2800 m², z toho 100 m² jsou skladiště a kanceláře, 225 m² zaujímá "computerpool" (má 60 pracovních stanic, což je v současné době asi

nejvíc ze všech německých vysokých škol) a celých 2400 m² čtenářská plocha. Studující mají k dispozici 284 pracovních míst, 12 kabin pro doktorandy je ve zvláštním traktu. Kapacita volného výběru je 174 000 sv. (t.č. rozmístěno 120 000 sv.), 42 000 sv. je ve skladu. Knihovna má šatnu pro 360 návštěvníků, zajímavým detailem je "parlatorium". V závěru je shrnuto hodnocení novostavby - celkově vyznívá kladně, jsou však zmíněny i některé nedostatky (např. problém hluku v poměrně velkém otevřeném prostoru).

97. ZACHAROV, Aleksandr Grigor'jevič - MEŠALKIN, Lev Dmitrijevič - DUBROV, Aleksandr Petrovič
Rol' fundamental'nych bibliotek v informacionnom obespečenii naučnych issledovanij [Úloha základních vědeckých knihoven při informačním zabezpečení vědeckého výzkumu] / Aleksandr Grigor'jevič Zacharov, Lev Dmitrijevič Mešalkin, Aleksandr Petrovič Dubrov
In: Nauč. Techn. Bibl. - [Moskva]. - 0130-9765. - č. 11 (1999), s. 4-16.
Informační exploze, kterou zažívá současná věda, nutí k novému pohledu na funkce základních vědeckých knihoven ("fundamental'naja biblioteka" - označení pro velké vědecké knihovny v systému Ruské Akademie věd - pozn. red.). Ty by měly přejít k aktivnějším formám činnosti a stát se analytickými a informačními středisky vědy - hodnotit informační zdroje, poskytovat vědcům velmi adresné služby a optimalizovat akvizici. Autoři předkládají program zvýšení úlohy, tj. rozšíření funkcí základních knihoven v informačním zabezpečení vědeckého výzkumu. Ústředním článkem programu je nová technologie hodnocení informativnosti (úplnosti, významu a aktuálnosti) souboru zdrojů a využití podobného hodnocení pro optimalizaci akvizice. Ve své práci používají mj. metody z oblasti aplikované statistiky. Zdůrazňují důležitost zapojení uživatelů, zejména kolektivních. Předložená technologie otevírá též nové možnosti při studiu reálné dynamiky rozvoje jednotlivých vědeckých směrů. Odlišuje se od měření informativnosti prováděného v americkém ISI (Institute for Scientific Information), neboť její prioritou jsou vědomosti odborníka, nikoli formální konstrukce vycházející z citací. Dále jsou popsány zkoumané základní pojmy a okruhy problémů: inovace ve vědě a její odraz v informačních zdrojích, nové funkce knihoven (knihovna jako středisko aktivně vyhledávající nové údaje o využití informace ve vědeckém procesu, práce na systemizaci rozvíjejících se vědeckých směrů jako součást hodnocení informativnosti vědeckých publikací). Při systémové analýze úlohy a činnosti základních knihoven autoři sledují: různé druhy informačních zdrojů (podán jejich výčet), uživatele informací (zdůrazněna vědecká pasportizace kolektivních uživatelů, soupisy zkoumaných témat), ukazatele, na jejichž základě je formulováno hodnocení kvality a využití informací, bibliometrické charakteristiky informačních zdrojů, ukazatele činnosti knihovny (jak kvantitativní - "absolutní", tak ukazatele vztažené ke konkrétnímu vědeckému směru), zásady optimální akvizice.
98. ŽDANOVA, Tamara Anatol'jevna
Problematika naučnych issledovanij v oblasti formirovanija fondov bibliotek : nekotoryje akcenty [Problematika vědeckého výzkumu v oblasti budování fondů knihoven : některé akcenty] / Tamara Anatol'jevna Ždanova
In: Nauč. Techn. Bibl. - [Moskva]. - 0130-9765. - č. 6 (1999), s. 3-14. Lit. 33.
Autorka si klade za cíl popsat specifické zvláštnosti budování knihovnických fondů, které jsou charakteristické pro současné období, a některé přístupy, které se objevují ve vědeckém zkoumání knihovnických fondů a jejich budování zvláště z hlediska organizace informačního zajištění vědců a specialistů. Zdá se, že velmi brzy bude pro charakteristiku knihovny rozhodující nikoli objem fondů, ale způsob, jakým zprostředkovává přístup k informacím, kvalita vlastních lokálních databází a jejich operativnost, úplnost a přesnost zodpovídání dotazů, celková kvalita informačních služeb. Přesto funkce budování a ochrany fondů jako základny rozvoje vědy, ekonomiky, vzdělání a kultury zůstává. V knihovní vědě se objevuje nový termín - řízení kvality budování fondů a analyzují se vnější a vnitřní faktory ovlivňující tvorbu fondů. Vznikla potřeba vytvořit nový organizačně technologický model budování fondů, přehodnotit tradiční operace a jejich posloupnost v souvislosti s automatizací, stanovit kritéria pro hodnocení publikací a vědecko-informační zázemí procesu budování fondů, zabývat se otázkou vědeckého řízení fondů, vytvářením strategických modelů jejich rozvoje a adaptačními mechanismy. Nově je třeba interpretovat "stará" témata: knihovní jádro, jednotný fond knihovního systému a jeho ústřední knihovny, kritéria výběru dokumentů, informační základna pro přijímání rozhodnutí na úrovni řízení procesu budování fondů atd. Dále je podán přehled základních směrů výzkumu budování fondů v 90. letech v Rusku s příklady řešení některých konkrétních problémů především ve velkých vědeckých knihovnách. Popsány základní tendence a změny, které je dle autorky možno označit za obecné: zvýšená potřeba systému informací a analýz týkajících se knižního trhu, změny organizačních struktur na daném úseku v knihovnách, chybějící analýzy funkčních specifik, odborných předpokladů a potřeb odborné přípravy akvizitérů.